

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 7.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Tirsdag hin 17. februar 1931.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsum, brevsvanarstöðum
og skrivstovum. Telf. 143.

5. árg.

Tandlæge BREND

traffes 11-5. Telf. 114.

Det socialdem. Blad i Eng-
land »Daily Herald« skriver
i en ledende Artikel om Mine-
ulykken i Whitehaven:

Arbejdet i Mineindustrien vil gaa sin Gang, i Dag som sædvanlig. Mænd vil komme ad Gader og over Marker og samles ved Grubeskakten. Elevatorer vil fylde og gaa ned, Hamre vil løftes og falde, Hakker og Bor vil søndre og grave. —

Minearbejdere vil tale om deres Kammerater, der ligger dræbte i Whitehaven, og det vil blive taget som en Selvfølge, hvad der er hændt; thi det, der hændte i Haig-Gruben, kan hænde hver Time paa Dagen under det Arbejde, de har for og er fortrolige med.

Med et tavst og roligt Mod tager Minearbejderen Ulykkestilfælde som en Part af sin daglige Dont. Det er ufornødent at fortælle ham, at tre af hans Kammerater hver Dag dræbes i Minerne, og at halvtreds kommer til Skade hver Dag. Han ved det paa Forhaand. Han ved, at Signaler kan blive givet for sent eller slet ikke blive givet; han ved, at Vand kan strømme ind, at Gas kan bryde ud, og at Minegangens Loft kan briste. Det er altsammen noget, der hører med til hans Arbejde.

Men ved at gaa ind til dette Arbejde tjener Minearbejderen alle. Kullet, han drager frem af Jordens Skød, er stadig Grundlaget for Sværdindustrien og for mange andre Industrier. Han tjener Almenheden godt, og Offentligheden burde belønne denne Tjeneste med at være levende interesseret i hans Løn- og Arbejdsvilkaar.

Undertiden har Minearbejderen paakaldt Offentlighedens Hjælp til hans arbejdsløse Kammerat, og altid har han faaet gunstig Modtagelse. Men hans Appel og det Svar, han fik, glemtes.

Det er nødvendigt at den offentlige Bevidsthed stedse beskæftiger sig med de Farer, den Haardhed, som Minearbejderen er udsat for.

Det er nødvendigt, at der i Offentligheden er udtalt Krav om, at Mineindustriens Ledere giver deres Arbejdere en Løn, der giver dem Muligheder for at føre en saa lykkelig og betryggende Tilværelse, som deres Livskald tillader dem.

HIN GAMLA KVINNAN

Meðan hin unga kvinnan, eins og ungdomur nú um stundir heldur seg sama, tekur lívið soleiðis, sum látið verður uttanum tey, bæði við jazzmusikki og á annan hátt, so kann hin gamla kvinnan, ið greitt hevur sína borgarligu skyldu og kent og borið sína menniskjansligu ábyrgd, sannað, at mangt umskiftist á mann-
sins ævu. Tí, gjøgnum áralangt stríð mátti hon slita seg gjøgnum lívið, ið onganfíð var nakar dansur á blómum, og minni eftir jazzmusikki. Hon gjørdi altíð snar pliktur móti samfelagnum, men hvat veitir samfelagið henni, nú hon ikki orkar at baksast: 50 kr. um árið í ellisstyrk. Vilja ikki tær ungu kvinnurnar, vil ikki hin unga ættin tó renna hornini av sær, kenna sína skyldu móti teim gomlu og krevja, at tey fáa eitt sorgarlest liv á ellisárunum?

Hin forjónaði.

D. T. roynir eitt nýtt smíð fyri at koma reiðarum og keypmönnum á tal. — Orsøkin til tann ringa peningastandin í Føroyum funnin.

„Der gives Øjeblikke i Livet“ segði Schiller á sinni; möguleg-
vis er hettar sál, tað valdað á hvønn hátt hettar verður tikið. Fyri mongum gevst so at siga eingin lotan, hvarvið viðkomandi kann koma sær upp til „Ærens Tinde“, og fyri hvørt tak, ið tikið verður fyri at kunna teljast millum menn, kennist ofta tann sára kenslan, at alt var til onga nyttu. Eitt av hesum neyðardýrunum er harra Dethlef Thomsen. Øll kenna vit, hvussuleiðis hetta misskenda „genið“ hevur gingið. Aftur byður Dethlef Thomsen sær fram, og hesu ferð man tað fara at eydnast. Tað eru teir føroysku fiskimennin, maðurin ger seg til talsmann fyri, teir vælkendu „fattige Fiskere udi Færo Amt“, og Grønlandsspurningurin, tó, Dethlef Thomsen, sum so mangur, man ikki vera nakar serligur skilamaður viðvíkjandi Grønlandsspurninginum, so hansara hólí kunnleiki man ikki vera stórt mæteri enn Staunings. Ja, „mangur fest við boga, ið ikki

kann uppát toga“, sigur orðatakið.

At Stauning er tilhengari av monopolinum, fer hann at standa til svárs fyri, men so skilaleyst, sum Dethlef Thomsen sigur alt at vera, er tað nú ikki.

Fyndarroðan hjá hr. D. T., sum uppfatturkin er í hansara blað herheima, er ikki so fyndug, sum nógv halda. Ser ein hana gjølla ígjøgnum, merktist, at við fyndini er tað nú so sum so, hon er ið hvussu er ikki full út „korrekt“.

D. T. byrjar við at hugsa um „de 3000 færøske Fiskere, der hvert Aar sejler op til Grønland“. D. T. hevur sjálvandi loyvi til at hugsa um allar hesar fiskimenn, tað er eingin, ið forðar honum tað, men at nýta teir fyri egnan vinning, vilja føroyskir fiskimenn frábiðja sær. Okkum dómur væl at fáa fríðari ræsir í Grønlandi, og vilja krevja tað, so leingi vit hoyra undir Danmark. At vit hava ongan rætt til eitt slíkt krav, tá vit eru leysir frá Danmark, er eitt annað fyri seg.

D. T. tosar eina góða lotu um allar boturnar, Føroyingar máttu rinda í Grønlandi. Tað kann vera vert at hugsa um, men um tað er sál, sum D. T. sigur, er eitt annað, í altfall sær tað út til, at D. T. ikki er rættuliga beinur, tá hann umtalar tað

danska verjuskipið haruppi: „Det danske Inspektionsskib drev det som Sport at gøre Jagt paa de færøske Fiskere, „Færøjagt“ kaldte de det“. Hettar er skeiv frágreiðing, tí er tað nakað ið sjáldan sæst í Grønlandi, so er tað „Hvítubjørn“, og flest allir teir, sum í Grønlandi hava verið, hava bert lovorð at siga um skiparin á „Hvítubjørn“, og sum „Herren saa hans Svender. Hvi D. T. finnur uppá slíkt, er ikki gott at vita, um ikki so er, at maðurin als ongan kunnleika hevur um tað, ið talan er um. Eitt domi frá „Hvítubjørn“, og hvussu grammir teir eru eftir at jagstra Føroyingar, skal her sigast frá: triggjar ferðir klagaðu Grønendingar, áður enn teir flingu „Hvítubjørn“ út eftir Føroyingum, og so fór skipið til endan, men kom soleiðis, at tey skip, ið fiskaðu innanfyri, um so var, skuldu fáa umrátt seg. Veit D. T. einki um hettar, so skal tað sigast honum her.

Frásøgn D. T. um „territorial-grensuna“ er fyri so vítt rætt nokk, men kann ikki tann sam-
anlikning gera seg galdandi sum í Grønlandi, ið júst er stongt fyri allar danskar borgarar. Menn kunnu fáa serloyvi fyri at koma á land har, so leingi tað er ein rættur fyri allar, er eitt sindur av hopi í — og tað er víst alt hopi í, ið er í monopolstýrsháttinum í Grønlandi.

Í helminginum av fyndarroði-
uni byrjar D. T. at trumfa út, fúsar er eingin eftir, sjálvandi volar Dethlef Thomsen, og tá fyri fyrstu ferð gjøgnum heila sitt lív. De færøske Redere og Købmænd har i Vinter tabt næsten“) hele deres Formue paa Grund af lave Fiskepriser“. Stik den! Fiskimenninir hava onga formugu at tapa. „Der lig das Hund begraben!“ Reidarnir hava næstan mist alt tað, teir áttu, sjálvandi mugu fiskimenninir spenna seg út fyri at vinna reiðarunum hettar aftur, ið teir hava mist, ella kunnu teir vænta „at staa paa Gaden uden Eksistensmidler“. Aftur ein annar.

„At staa paa Gaden uden Eksistensmidler“ er alt annað enn tespulig, og av tveimum ondum velur man tað frægara, hettar er hr. D. T. væl klárur yvir, fiskimenninir kunnu ikki gera, sum teir vilja. Fyri at upphalda lívinum, mugu teir laga seg eftir útgerðarmanninum og Dethlef Thomsen.

„Samtidig“ — sum reiðarnir missa næstan alt — „bliver de færøske Købmænd og Redere skældt Hæder og Ære fra af den socialistiske Presse, fordi de opretholder et patriarkalsk Forhold mellem Redere og Fiskere“. Den devil kleyvar kongur!

Við teimum patriarkalsku forholdunum millum fiskimenn og reiðarar er tað nú so sum so, og als ikki so gott, at tað nýtist av teirri orsök at vera borið fram í stóra mannfjöld í Keypmannahavn. Hevði D. T. roynt einar tveir túrar sum fiskimaður, kundi tað hent, at hann sá uppá tey patriarkalsku forholdini við

*) Ávíst her.

ongum brillum. Tó, tað mest logna er, at D. T. kallar hesi patriarkalsku forholdini fyri eitt „Andelsforetagende“ ella „Forhold“, tað kann vera eins tað sama, skilafiskimenn vita jú, at tað ikki er hopi í slíkum mœni. Um so er, at reiðarnir eru patriarkar ella ikki, fer D. T. at standa til svárs fyri; möguligvis at patriarkarnir finnast; men forholdini eru horvin. Tey patriarkalsku forhold, ið nú finnast, kunna ikki nevast við slíkum navni, tey eru ein leinkja um hond og fót fiskimanna, hvarvið hann er leinkjaður til reiðarin á ein slíkan hátt, at vinnur reiðarin sær væl av peningi, fær fiskimaðurin við bit og slit sína neyðarliga for-
tjenastu; men, missur reiðarin næstan alt, fær fiskimaðurin einki, og „maa staa paa Gaden uden Eksistensmidler“. Sjálvandi kann slíkt nevast eitt andils-fyrítakandi, men fiskimaðurin letur bert sín andil, tá reiðarin missur næstan alt. At javnaðarmenn vilja einum slíkum andilssystemi til livs og for-
koma teimum „patriarkalsku“ forholdunum, er ikki nakað, sum ikki tolvir dagsins ljós. Vit vilja við gleði ganga við, at soleiðis er okkara hugsan, tað er okkara hovudsending: fríður fiskimaður avrikar eitt frítt land — uttanum Dethlef Thomsen, okkum fiskimönnum er hann ónýttur.

„Det er den (Føroya Banki), der lever højt paa de færøske Fiskeres Bekostning, og ikke Rederne“. Enduliga var feilurin funnin. Eitt nýtt uppdagils, so nú man fara at ganga betur við vinnuvegnum í Føroyum. D. T. er borin til riddarakrossin, betur enn sjálvur langi Kristian.

Nakað herfyri hoyrðist, at tað vóru kommissionarnir, ið livdu „højt paa de færøske Fiskeres Bekostning“, hesi tíðindi bar „Tingakr.“ út millum manna. Dethlef Thomsen, ið er ein av kommissionerunum, skjýtur sjálvandi skylduna yvir á Føroya Banka, tað smakkar honum ikki rættuliga væl, at hansara egna málágagn gevur honum millum annað skyldina fyri ter ringu tíðirnar, og tað er eisini skeivt. D. T. er ikki maður fyri slíkum. Orsøkin til, at reiðarnir hava mist næstan alt, man til sjeýnda og síðst fara at detta niður á fiskimannin, teir plaga ikki at vera bornir á lógum. Okkum hóar ikki slíkt kettublíðni, sum t. d. D. T. unnar okkum.

„Hvad er i Korthed Meningen af en lang Tale?“ Meiningin hjá Dethlef Thomsen er góð at fáta, mœni um tey patriarkalsku forholdini, tilliknivið roksinum um, at reiðarnir eru sakleysir, og teir neyðars fiskimenn, ið háðflettir vera av Føroya Banka, gevur myndina av kommissionerunum, ið stendur og lellar fyri keypmönnum.

Um henda roynd Dethlef Thomsens fer at eydnast, kann verða eitt feitt fyri fiskimenn; men gongur ikki betur við hesari roynd, enn tað gekkst við